

Kunnskapsdepartementet

Deres ref.:

Vår ref.: 2009/6317 GLA002/008

Dato: 01.10.2009

UNIVERSITETET I TROMSØ (UIT) SIN HØRINGSUTTAELSE TIL FORSLAG TIL NASJONALT DIGITALT UNIVERSITETSMUSEUM (NDU)

Vi viser til brev datert 1.7.2009 der dere ber om høringsuttalelser til forslag til Nasjonalt digitalt universitetsmuseum.

Ved UiT er det kommet inn høringsuttalelse fra Tromsø Museum Universitetsmuseet. Høringsuttalelsen er vedlagt dette brev.

UiT stiller seg positiv til en satsing på en digital portal for universitetsmuseene. Formål og oppgaver må imidlertid presiseres ytterligere før styrings- og organisasjonsform velges.

NDU må ha som formål å utvikle og drive databaser, samt utvikle portaler for universitetsmuseenes digitaliserte materiale. Det må ikke bli et parallelt museum utenfor universitetenes styring.

UiT har følgende kommentarer til NDU-styrets tiltenkte mandat:

- Det er i strid med universitetsmuseenes oppdrag og mot institusjonell råderett dersom NDU sitt styre skal tilskrives styrets makt over universitetsmuseene.
- Det er uforenlig med forskningens frihet, institusjonell frihet og oppdrag dersom NDU sitt styre tilskrives enerett til å avgjøre hva som skal formidles.
- Mandatet bryter med universitetsmuseenes vitenskapelige forankring.
- Universitetsmuseene skal drive forskningsformidling noe NDU ikke skal ivareta.
- Rettighetsproblematikk er overfladisk vurdert i forhold til den makt NDU sitt styre er tenkt gitt. Blant annet må universitetsmuseenes eierskap til egne samlinger, forskningsresultater og formidlingsuttrykk anerkjennes.

Universitetet i Tromsø ber Kunnskapsdepartementet vurdere å satse på utvikling av MUSIT og styrking av universitetsmuseene heller enn å etablere nye institusjoner.

Vennlig hilsen

UNIVERSITETSDIREKTØREN

Avdeling for forskning og utviklingsarbeid

Universitetet i Tromsø, No- , tlf +47 77 64 40 00, e-post postmottak@uit.no, <http://uit.no>
rådgiver Gølin Irene Larsen , tlf +47 77 66 05 21, faks +47 77 64 49 00, e-post golin.i.larsen@uit.no

Lasse Lønnum
universitetsdirektør

Pål Vegar Storeheier
forskningsdirektør

Gølin Irene Larsen

Deres ref.:

Vår ref.: 2009/6317 MHA004/008

Dato: 28.09.2009

Tromsø Museum Universitetsmuseets (TMU) høringsuttalelse til forslag til Nasjonalt digitalt universitetsmuseum (NDU)

Kunnskapsdepartementet sendte 1.7.2009 utredningen "Nasjonalt digitalt universitetsmuseum" på høring. Utredningen er utført av et utvalg utnevnt av KD i september 2008. Utvalgets oppdrag har vært å følge opp regjeringen intensjon slik den er formulert i St.meld. nr 15 (2007-2008) Tingenes tale. I stortingsmeldingen formulerte regjeringen et sett av kjennetegn: NDU skal være et internettbasert museum, det skal gjøres tilgjengelig gjennom åpne grensesnitt og ha egne internettportaler tilpasset forskning, forvaltning og formidling mot skole og allmennhet, og til sist skal NDU stimulere til formidling innad i museene, mellom universitetsmuseene og mellom universitetsmuseene og museer som sådanne. Utvalget, som var bredt sammensatt og hadde egen referansegruppe, fikk beskrevet sitt mandat i 7 punkter. Mandatet klargjør at utvalget skal følge intensjonene fra stortingsmeldingen, skal levere minst to forslag til organisasjonsmodell, foreslå mandat og myndighetsområde samt styringsvirkemidler, innpassing av utført og pågående digitaliseringsarbeid skal vurderes, rettighetsproblematikk skal vurderes og til sist skal økonomiske og administrative ressursbehov skal utredes.

Tromsø Museum Universitetsmuseet er av den oppfatning at det er *meget* viktig å skille på hva universitetsmuseene skal gjøre og hva nysatsingen skal ha som ansvarsfelt. TMU finner det uheldig å bruke betegnelsen "museum" på den aktiviteten et eventuelt NDU skal drive. Slik TMU ser det må et eventuelt NDU ha som formål å utvikle og drive databaser samt utvikle portaler for universitetsmuseenes digitaliserte materiale. Museumsbegrepet innebærer noe annet og mer, og gir et upresist signal i denne sammenhengen.

TMU finner ikke at den fremlagte rapporten har utredet MUSITs arbeid og posisjon grundig nok. Mulighetene for å videreutvikle MUSIT som en nasjonal digital portal for universitetsmuseene må utforskes nærmere. Universitetsmuseenes digitaliseringsarbeid er heller ikke løftet fram i rapporten. Det er vesentlig å bygge på eksisterende kompetanse og eksisterende samarbeidsrelasjoner mellom museene. TMU er av den oppfatning at det er uheldig å utvikle parallelle byråkratier og tekniske institusjoner. Vi er komfortabel med utviklingen av MUSIT og er av den oppfatning at det har et stort utviklingspotensiale som, ved økonomisk satsing, kan fylle ambisjonen og rollen tiltenkt NDU.

NDU bør ikke, slik utredningen kan leses, utvikles til et parallelt museum utenfor universitetenes styring. Det må heller ikke bli en institusjon uten forskningsforankring, slik det nå legges opp til. Det er av største betydning å anerkjenne universitetsmuseenes eierskap til egne samlinger, til forskningsresultater og til formidlingsuttrykk.

TROMSØ MUSEUM - UNIVERSITETSMUSEET

TMU er positiv til ambisjonene om å satse økonomisk og faglig på en digital portal for universitetsmuseene, men mener at formålet og oppgavene må presiseres før styrings- og organisasjonsform velges.

TMU støtter ideen om oppbygging av sentral kompetanse og mener MUSIT kan utvides til å utføre disse oppgaver: utvikling og drift av databaser samt utvikling av portaler.

TMU vil hevde at det er museene som skal prioritere og utføre formidlingsoppgavene. Økt sentralisering innenfor museenes oppdrag må unngås. TMU oppfatter dette som en anledning for KD til å styrke både portalarbeid og universitetsmuseene lokalt.

Av hensyn til den videre oppfølgingen ber departementet om at høringsuttalelsene legges opp etter fastsatt mal som vi har tilstrebet å følge:

I Generelle kommentarer

Tromsø Museum Universitetsmuseet er glad for regjeringens ambisjoner for universitetsmuseene slik de er formulert i St.meld. 15 (2007-2008) **Tingenes tale**.

Regjeringens særlige interesse for å styrke den digitale formidlingen ved universitetsmuseene er av stor betydning for både publikum og museene.

Universitetsmuseenes utfordringer knyttet til bygninger og drift er tydelig dokumentert gjennom ulike utredninger. Regjeringen og Kunnskapsdepartementets klare beslutning om at universitetsmuseene skal tilhøre universitetene understreker departementets oppfatning av forskningens behov for formidlingsinstitusjoner samt forskningens betydning for formidling og samlingsforvaltning. Ved vitenskapelige museer skal faglig innhold og verktøy for formidling, digitale og andre, følge hverandre i utviklingen.

NDU-utvalgets rapport klargjør ikke og tar heller ikke hensyn til forskningens posisjon og betydning i formidlingen. Det gjør at digitalisering blir stående uten institusjonell kontekst, den blir gitt en uspesifisert posisjon i formidlingsarbeidet. Dette gir utredningen liten presisjon og stor grad av utydelighet. I tillegg understreker dette dilemmaet at utvalget ikke klargjør hva NDU skal gjøre. Det mangler en presisering av formålet for NDU og forholdet mellom NDU og universitetsmuseene i utredningen.

II Særskilte kommentarer

a) Utvalgets forslag til mandat for NDU

Det fremstår som om NDUs styre tilskrives styret makt over universitetsmuseene. Dette er i strid med universitetsmuseenes oppdrag og mot institusjonell råderett.

I mandatet tilskrives NDUs styret enerett til å prioritere og avgjøre hva som skal formidles. Dette er uforenelig med forskningens frihet, institusjonell frihet og oppdrag.

Mandatet bryter med universitetsmuseenes vitenskapelige forankring. Universitetsmuseenes skal drive forskningsformidling noe NDU ikke kan eller skal ivareta.

b) Hvorvidt mandatet til NDU svarer til hovedutfordringen

Hovedutfordringene kommer ikke tydelig fram da verken formål eller oppgaver er tydelig utredet.

c) Hvorvidt mandatet til NDU er godt egnet til å legge føringer for NDU med de visjoner som tegnes i St. meld. nr. 15

Jf mandatets uklarhet som ikke gir grunnlag for å vurdere dette spørsmålet Jf b)

d) Utvalgets forslag til organisering av NDU.

NDU må organiseres etter formål og oppdrag, og disse dimensjonerer ikke utviklet nok til å kunne svare på dette spørsmål.

Tromsø Museum Universitetsmuseet er meget positive utvikling innen MUSIT og ber KD seriøst vurdere å satse på utvikling av MUSIT og styrking av universitetsmuseene heller enn å etablere nye institusjoner.

e) Hvorvidt organisering og styringsvirkemidler er hensiktsmessig i forhold til mandat

Jf mandatets uklarhet som ikke gir grunnlag for å vurdere dette spørsmålet Jf b)

f) Sammenheng mellom mandat, organisering, styringsvirkemidler og myndighetsområde

Jf mandatets uklarhet som ikke gir grunnlag for å vurdere dette spørsmålet Jf b)

g) Hvorvidt rapporten gir svar på hvordan man best kan innpasse digitaliseringsarbeidet som allerede er gjort ved universitetsmuseene

Tromsø Museum ønsker at digitaliseringsarbeidet ved MUSIT videreføres.

TMU ber KD utvikle MUSIT slik at det kan ivareta ambisjonene om nasjonal digital portal

h) Utvalgets belysning av rettighetsproblematikk

TMU mener at utvalget ikke har skilt mellom universitetsmuseenes eierskap og egne ambisjoner.

Rettighetsproblematikken er kun overfladisk vurdert i forhold til den makt NDU utredningen søker å gi eget styre.

Vennlig hilsen

Marit Anne Hauan
museumsdirektør

AFU

Deres ref.:

Vår ref.: 2009/6317 RRR000/008

Dato: 02.10.2009

FORSLAG TIL NASJONALT DIGITALT UNIVERSITETSMUSEUM (NDU) TIL UTTALELSE - HØRINGSVAR FRA UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

Et departementsoppnevnt utvalg har levert innstillingen *Nasjonalt digitalt universitetsmuseum (NDU)*. Innstillingen er grundig og ambisiøs med mange interessante ideer. Spesielt interessant finner vi avsnittet "Lises dolk", der man forsøker å konkretisere hvorledes et slikt digitalt museum vil kunne fungere overfor de forskjellige brukergruppene. Som en samlet vurdering av innstillingen mener vi at planene er så omfattende og ambisiøse at de kan komme til å stenge for gode konkrete digitale løsninger for formidling og forskning. Her er noen punkter hvor vi mener det trengs mer og bedre refleksjon:

- Utvalget har sitt mandat fra stortingsmeldingen *Tingenes tale*, og oppdraget er å utrede muligheten for å opprette et nasjonalt digitalt universitetsmuseum (NDU), hva som skal til, hvilke ressurser som kreves, hvordan det må organiseres – hva som skal prioriteres osv. Noen reell diskusjon av behovet for NDU finnes derfor ikke i innstillingen.
- Utvalget har, som sagt, sine grunnleggende ideer fra stortingsmeldingen *Tingenes tale*. Her har de også fått tanken om at Norge skal bli "verdensledende" på digitalisering. Vi stiller oss undrende til en slik ambisjon. Å skulle bli "best" uten en grunnleggende drøfting av hva det vil si å være "god" vil lett kunne føre til at det beste blir det godes fiende. Det er klart at i et lite land som Norge, med et forholdsvis høyt nivå, både på spredningen av digitale tjenester og på den teknologiske kunnskapen, har vi muligheter for å bli gode. Men dette gjøres etter vårt syn best ved å ta små skritt med gode delprosjekter uten å skjele til hva eller hvem som er verdensledende (hvordan man nå skulle måle det?).
- En drøfting av begrepet digitalisering er selvfølgelig viktig for utviklingen av et prosjekt som NDU. Vi synes utvalget tar for lett på denne oppgaven. Hva digitalisering av en tekst eller et bilde er, er forholdsvis lett å forstå. Det todimensjonale egner seg godt for en slik prosess (selv om det også her finnes et viktig problem med materialitet som ofte overses). Men universitetsmuseenes samlinger rommer først og fremst ting, og da er det ikke tilstrekkelig å nevne 3D-skanning. Det digitale har store muligheter når det gjelder å forstå ting, men det er også viktig å reflektere over hva man mister.
- Bibliotekvesenet har gjort noen erfaringer som kan komme til nytte i planleggingen av et nasjonalt digitalt universitetsmuseum. Forskningsbibliotekene begynte tidlig samarbeidet i Bibsys. Lenge var Bibsys et nyttig redskap. Ja, på noen områder var det

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

kanskje ”verdensledende”. I dag er det mange som mener at Bibsys i sin nåværende form har utspilt sin rolle. Disse erfaringene kan det være viktig å studere.

- I formidlingssammenheng, enten vi snakker om digital eller analog formidling, er problemet sjelden at man har for lite informasjon. Kvantitet er i det hele tatt ikke noe problem. Den finnes til overmål. Det som mangler, er sammenhenger og integrasjon. Dette er utvalget selvfølgelig klar over. Men nivået på ambisjonene – at man ønsker en digitalisering av alt materiale, at man vil bli verdensledende, at man ønsker systemer som skal kunne gripe over det hele osv – kan stille seg i veien for et mål om å skape integrasjon og sammenheng, slik at brukerne kan ta steget fra informasjon til kunnskap. Kanskje kunne utvalget ha nytte av å snakke med det offentlig oppnevnte ”dannelsesutvalget” som er i arbeid for tiden?
- Museer er på mange måter lokale i sitt vesen. Til nå har museene først og fremst vist fram ting, og dette må gjøres på et sted. Hvis ambisjonene skal bli å nå ut til hele verden, kan dette lett komme i motstrid til det stedegne. Det må ikke nødvendigvis bli slik, men det er en fare som bør være med i refleksjonen.
- Utvalget peker i sin innstilling på et annet problem i forholdet mellom det lokale på den ene siden og nasjonale eller internasjonale ambisjoner på den andre. Det lokale eierskap til universitetsmuseene kan bli et problem i forhold til ambisjonene om å finne felles systemer og løsninger. De enkelte universitetene kan ha forskjellige prioriteringer for sin forskning, og dermed også for sine museer. Dette kan aktualisere en diskusjon om hvorvidt den nåværende eierstruktur, med universitetene som eiere, er den beste for disse museene.
- Universitetsmuseene har ofte følt seg stemoderlig behandlet av sine eiere. Dette kan ha sammenheng med at dagens forskning, både innen kultur- og naturvitenskap, bare i liten grad er rettet inn mot ting (med unntak av noen kulturvitenskaper, som for eksempel kunsthistorie og etnologi). Et gigantisk digitaliseringsprosjekt vil neppe forandre på dette forholdet.

Som oppsummering kan vi si at de fleste problemene vi ser når det gjelder utviklingen av et nasjonalt digitalt universitetsmuseum, er knyttet til at ambisjonene til utvalget er så store og altomfattende at de lett kan bli et hinder for gode lokale løsninger. Utvalget ser ikke i tilstrekkelig grad viktigheten av en balanse mellom det lokale og det nasjonale/internasjonale, mellom det å laste inn stor kvantitet og det å skape grunnlag for integrasjon og sammenheng. Det betyr ikke at det er en dårlig idé å bygge opp en sentral kompetanse og felles løsninger der dette er hensiktsmessig. Kanskje er et sentralt organ nødvendig for å få til dette. Men at man trenger enda et statlig byråkrati, er vi skeptiske til. Kanskje er det like bra å utvikle kompetansen innenfor det allerede eksisterende organ ABM-utvikling.

Vennlig hilsen

Helge Salvesen
bibliotekdirektør

Sigmund Nasset
universitetsbibliotekar

